

جمهوری اسلامی ایران
اداره کل آموزش و پرورش شهر تهران
اداره آموزش و پرورش منطقه هفت تهران

راهنمای دبیران دبیرستانهای ادبیات فارسی
نوبت امتحانی: نیمسال اول
رشته: رشته های: ریاضی و فیزیک
سال تحصیلی: ۱۳۹۱-۹۲

ساعت امتحان: ۸ صبح
تاریخ امتحان: ۱۳۹۱/۱۰/۱۱
تعداد برگ راهنمای تصحیح: یک برگ

نام واحد آموزشی: دبیرستان هاتف
نام دبیر: آقای افخمی
پایه: چهارم

الف) معنی واژه های مشخص شده را بنویسید:

- ۱- نسبت به ملاهی و مناهی بی پروا باشم. **بازچه ها**
۲- در آبرزی سر و تن بشوید **حوض کوچک**
۳- تو چشم و او نگاه ناوک انداز **نوعی تیر**
۴- میان خیمه ها در تهجد فرورفتند **شب بیداری، شب زنده داری**

ب) معنی شعر و نثر:

- ۱- این سرای باز کنیم. (۲۵)
۲- با خویش رسید. (۲۵)
۳- غره نتوان گشت. (۲۵)
۴- پای بگرد کرده (۲۵)
۵- بیا ای دل از این جا پر بگیریم
۶- همه درگاه تو جویم همه از فضل تو پویم
۷- توسنی کردم ندانستم همی
۸- تو شاهی و گر ازدها پیکری
۸- بگفتا گر کند چشم تو را ریش
۹- بیزارم از وفای تو یک روز و یک زمان
۱۰- ای خرم از فروغ رخت لاله زار عمر
ره کاشانه ی دیگر بگیریم (۵)
همه توحید تو گویم که به توحید سزایی (۵)
کز کشیدن تنگ تر گردد کمند (۵)
بباید بدین داستان دآوری (۷۵)
بگفت این چشم دیگر دارمش پیش (۷۵)
مجموع اگر نشستم و خرسند اگر شدم (۱)
باز آ که ریخت بی گل رویت بهار عمر (۱)

ج) درک مطلب:

- ۱) کز نیستان تا مرا ببریده اند
۲) سینه خواهم شرحه شرحه از فراق
۳) هر کسی کو دور ماند از اصل خویش
۴) تن ز جان و جان ز تن مستور نیست
۵) نی، حریف هر که از یاری برید
۶) همچو نی زهری و تریاقی که دید؟
از نفیرم مرد و زن نالیده اند
تا بگویم شرح درد اشتیاق
بازجوید روزگار وصل خویش
لیک کس را دید جان دستور نیست
پرده هایش پرده های ما درید
همچو نی دمساز و مشتاقی که دید؟

۱- کدام بیت با بیت «پیر میخانه چه خوش گفت به دردی کش خویش/ که مگو حال دل سوخته با خامی چند» قرابت دارد، چرا؟ (۱) **بابت ۲ زیرا در**

هر دو می گویند حال درد کشیده را درد کشیده می داند و بسی

۲- کدام بیت با آیهی «انا لله و انا الیه راجعون» تناسب دارد؟ (۵) **بیت ۳**

۳- کدام بیت با بیت «ذرات جهان در اشتیاق اند همه/ اجزای ملک به عشق طاق اند همه» قرابت دارد؟ (۱) بیت ۱ زیرا می گوید همه‌ی پدیده‌ها به خدا اشتیاق دارند

۴- کدام بیت با بیت «چشم آلوده نظر از رخ جانان دور است/ در رخ او نظر از آینه‌ی پاک انداز» قرابت دارد، چرا؟ (۱) بیت ۴ زیرا می گوید حقایق وجود دارد اما هر کسی اجازه دیدن ندارد

۵- بیت ششم ناظر بر کدام ویژگی نی است؟ (۵) فی هم زهر است و هم پادزهر؛ به ظرفیت وجودی افراد بستگی دارد

د) خودآزمایی:

۱- نخستین چاره‌اندیشی مردم در مقابل بیداد ضحاک چه بود؟ (۵) دو تن مرد پارسا آشپزخانه‌ی او را بر عهده گرفتند.

۲- امروزه به جای افعال زیر، چه معادل‌هایی به کار می‌رود؟ (۱)

بازرفتند برگشتند بشوریدند عصبانی شدند بیرون گرفت بیرون آورد آواز داد صدازد

۳- در بیت «بگفت او آن من شد زو مکن یاد/ بگفت این کی کند بیچاره فرهاد» مرجع ضمیر این چیست؟ (۵) زو مکن یاد

۴- منظور از «دیشب» و «امشب» در درس سپیده‌ی آشنا چیست؟ (۵) شب عاشورا - شب یازدهم محرم

ه) تاریخ ادبیات:

نام نویسنده‌ی هر اثر را بنویسید.

۱- اسرار التوحید فی مقامات شیخ ابوسعید محمد بن منور ۳- الحیاه محمدرضا حکیمی

۲- دانشگاه‌های من ماکسیم گورکی ۴- بدایع الوقایع محمد واصفی

و) آرایه‌های خواسته شده مقابل هر بیت را توضیح دهید:

۱- هر سبزه که بر کنار جویی رسته است گویی ز لب فرشته خویی رسته است (ایهام تناسب) سبزه یا کنار یا لب

۲- بهار آمد و گلزار نورباران شد چمن ز عشق رخ یار لاله افشان شد (ایهام- حسن تعلیل) نور: ۱) شکوفه ۲) ضیا- حسن

تعلیل: دلیل لاله افشان شدن چمن عشق رخ یار است نه بهار

۳- فریب جهان را مخور زینهار که در پای این گل بود خارها (استعاره) گل (خوشی‌های دنیا) خار (ناخوشی‌های دنیا)

ز) حفظ شعر:

جای خالی را پر کنید.

این نقش ماند از قلمت یادگار عمر

۱- حافظ سخن بگوی که بر صفحه‌ی جهان

چندی به پای رفتم و چندی به سر شدم

۲- دستم نداد قوت رفتن به پیش دوست

هـ) تاریخ ادبیات:

نام نویسنده‌ی هر اثر را بنویسید.

۱- اسرار التوحید فی مقامات شیخ ابوسعید

۳- الحیاه

۲- دانشگاه‌های من

۴- بدایع الوقایع

و) آرایه‌های خواسته شده مقابل هر بیت را توضیح دهید:

۱- هر سبزه که بر کنار جویی رسته است

گویی ز لب فرشته خویی رسته است (ایهام تناسب)

۲- بهار آمد و گلزار نورباران شد

چمن ز عشق رخ یار لاله افشان شد (ایهام - حسن تعلیل)

۳- فریب جهان را مخور زینهار

که در پای این گل بود خارها (استعاره)

ز) حفظ شعر:

جای خالی را پر کنید.

۱- حافظ سخن بگوی که بر صفحه‌ی جهان

.....

۲-

چندی به پای رفتم و چندی به سر شدم

موفق باشید- افخمی

جمهوری اسلامی ایران
اداره کل آموزش و پرورش شهر تهران
اداره آموزش و پرورش منطقه هفت تهران

ساعت امتحان: ۸ صبح
وقت امتحان: ۶۰ دقیقه
تاریخ امتحان: ۱۳۹۱/۱۰/۱۱
تعداد برگ سؤال: دو برگ

ش صندلی (ش داوطلب): نام واحد آموزشی: دبیرستان هاتف
نام و نام خانوادگی: نام پدر: پایه: چهارم
رشته: ریاضی و فیزیک
سال تحصیلی: ۹۱ - ۹۲
نام دبیر: آقای افخمی
سؤال امتحان درس: ادبیات فارسی

الف) معنی واژه‌های مشخص شده را بنویسید:

۱- نسبت به مَلاهی و مناهی بی‌پروا باشم. ۲- در طی قرون و اعصار

۳- تو چشم و او نگاه ناوک انداز ۴- میان خیمه‌ها در تهجد فرورفتند

ب) معنی شعر و نثر:

۱- این سرای باز کنیم. (۲۵)

۲- با خویش رسید. (۲۵)

۳- غره نتوان گشت. (۲۵)

۴- پای بگرد کرده (۲۵)

۵- بیا ای دل از این جا پر بگیریم ره کاشانه‌ی دیگر بگیریم (۵)

۶- همه درگاه تو جویم همه از فضل تو پویم همه توحید تو گویم که به توحید سزایی (۵)

۷- توسنی کردم ندانستم همی کز کشیدن تنگ‌تر گردد کمند (۵)

۸- تو شاهی و گر ازدها پیکری بیاید بدین داستان داوری (۷۵)

۸- بگفتا گر کند چشم تو را ریش بگفت این چشم دیگر دارمش پیش (۷۵)

۹- بیزارم از وفای تو یک روز و یک زمان مجموع اگر نشستم و خرسند اگر شدم (۱)

۱۰- ای خرم از فروغ رخت لاله‌زار عمر باز آ که ریخت بی گل رویت بهار عمر (۱)

پاسخ سؤالات در روی برگ سؤال نوشته شود، نیاز به پاسخ‌نامه سفید ندارد. پاسخ‌نامه سفید داده شود. ☐

(ج) درک مطلب :

۴

(۱) کز نیستان تا مرا بیریده‌اند از نفیرم مرد و زن نالیده‌اند

(۲) سینه خواهم شرحه شرحه از فراق تا بگویم شرح درد اشتیاق

(۳) هر کسی کو دور ماند از اصل خویش بازجوید روزگار وصل خویش

(۴) تن ز جان و جان ز تن مستور نیست لیک کس را دید جان دستور نیست

(۵) نی، حریف هر که از یاری برید پرده‌هایش پرده‌های ما درید

(۶) همچو نی زهری و تریاقی که دید؟ همچو نی دمساز و مشتاقی که دید؟

۱- کدام بیت با بیت «پیر میخانه چه خوش گفت به دردی کش خویش / که مگو حال دل سوخته با خامی چند» قرابت دارد، چرا؟ (۱)

۲- کدام بیت با آیهی «انا لله و انا الیه راجعون» تناسب دارد؟ (۵)

۳- کدام بیت با بیت «خرم آن روز کزین مرحله بر بندم بار / و ز سر کوی تو پرسند رفیقان خبرم» قرابت دارد، چرا؟ (۱)

۴- کدام بیت با بیت «چشم آلوده نظر از رخ جانان دور است / در رخ او نظر از آینه‌ی پاک انداز» قرابت دارد، چرا؟ (۱)

۵- بیت ششم ناظر بر کدام ویژگی نی است؟ (۵)

(د) خودآزمایی:

۱- نخستین چاره‌اندیشی مردم در مقابل بیداد ضحاک چه بود؟ (۵)

۲- امروزه به جای افعال زیر، چه معادل‌هایی به کار می‌رود؟ (۱)

بازرفتند بشوریدند بیرون گرفت آواز داد

۳- در بیت «بگفت او آن من شد زو مکن یاد / بگفت این کی کند بیچاره فرهاد» مرجع ضمیر این چیست؟ (۵)

۴- منظور از «دیشب» و «امشب» در درس سپیده‌ی آشنا چیست؟ (۵)

۳